

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
Петренка Владислава Вадимовича
на тему «Феномен посередності в контексті масової культури та
сучасних технологій», поданої на здобуття наукового ступеню доктора
філософії зі спеціальності 034 Культурологія

1. Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи. Вибір теми дисертаційного дослідження зумовлений необхідністю концептуалізувати поняття «посередність» та увести його в культурологічну наукову парадигму з метою всебічного осмислення соціокультурного типу, який позначається цим поняттям. Широкий розвиток інформаційних технологій та інтернету в цілому став викликом для сучасної людини. Нові форми культурного продукування зумовлюють споживача нового типу, яким постає посередність. Її середнє положення відповідає її детериторіальному положенню та позначає лише симптом культурної ситуації, в яку потрапляє сучасна людина, узалежнюючи своє буття від технологій. У цілому, поняття посередності давно присутнє у західній гуманітаристиці і поступово набуває все більшої актуальності у значенні концепту для осмислення гостроти деяких процесів, які відбуваються у соціальному середовищі. В українському науковому дискурсі це поняття зустрічається у поодиноких випадках і переважно в роботах, присвячених педагогіці. Тим не менш, враховуючи включеність України в світові процеси, швидку деіндустріалізацію країни та перехід до інформаційного суспільства, ризики виникнення посередності як соціокультурної домінанти залишаються значними. Посередність несе в собі ризики не тільки для окремих суспільств та країн, але й глобальній стабільності у світовому порядку, який склався після Другої світової війни. Безвідповідальність, популізм, цькування, ненависть, ксенофобія, расовий та релігійний розбрат знову стають актуальними в контексті інформаційних площин, у середовищі яких анонімність маси переходить у посереднє суспільство, яке рухається інстинктивно в напрямку локальних та глобальних війн. Інтернет-простір не став місцем свободи: скоріше навпаки, саме в ньому технологія поступово починає контролювати людину, включаючи її у себе. Людина стає механізмом у великій машині сучасності, яка продукує товар і споживає емоцію. Тому проблема соціокультурного становища посередності у контексті таких змін постає перед дослідником в усій свої повноті.

Потенційно розвиток запропонованої теми може бути направлений на пошук балансу у відносинах людини та техніки та витворення більш екологічного ставлення до віртуальності, яка не повинна замінити реальність. Також розробка запропонованої теми допоможе глибоко зрозуміти статус посередності, а також висвітлити її роль в сучасних суспільствах. Інформаційне суспільство формує нову культуру, що пов'язана в першу

чергу з «мережовістю» та «масовістю». Нова технологічна дійсність провокує створення нової інформаційної культури, головним суб'єктом якої стає посередність. У цьому співвідношенні культура відчуває на собі трансформації, пов'язані з цифровізацією та віртуалізацією простору. Виникають нові суб'єкти творення і споживання культурного продукту. Культурологія має звернути свою увагу на проміжкове положення посередності, яка опосередкована технічними пристроями, та інформацією, яку вона споживає в інтернеті.

Дисертацію виконано відповідно до комплексної науково-дослідної теми ХДАК «Вітчизняна та світова культура: історико-теоретичні аспекти» (Державний реєстраційний номер № 0109U000511).

Тему дисертації затверджено вченою радою Харківської державної академії культури, протокол №5 від 22.12.2023 р.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у концептуалізації поняття посередності та введенні його до вітчизняної наукової парадигми.

Уперше:

- визначено постать посередності, що полягає в усередненості десуб'єктивізованого індивіда в межах нової культурної парадигми, яка виникає через віртуалізацію мас. Постать посередності позначено в якості феномену культури, який виникає у віртуальному просторі та на основі технічної революції 90-х років ХХ ст.;

- досліджено мисленнєві та мовні структури, які використовує посередність, а також цінності, що їй притаманні. Дані структури розкрито через аналіз контенту, який побутує в інтернет-мережі та реакції посередності на нього. Визначено, що мисленнєві та мовні структури виражаються в абуртованому мисленні та усічених знаках, які вивергаються посередністю в інтернет-мережі та слугують маркерами ідентифікації посередності;

- позначено особливу роль інтенсивного розвитку технологій у відтворенні та розповсюдженні посередності через поглиблення віртуалізації та масовізації індивіда. Технологічний вплив на індивіда розкриває конструктивну природу посередності, яка конструюється інформаційними потоками, що як продукуються, так і споживаються посередністю;

- визначено зони в інформаційному просторі, у яких посередність проявляє себе найбільш повно, а саме окреслено роль соціальних мереж та відеохостингів у творенні посередності. Зони інформаційного простору визначені шляхом аналізу статистики Google trends і характеризуються атракційністю та ефектами;

– окреслено архітекtonіку інтернет-простору та визначено ключові позиції, які складають його основу. Доведено, що інтернет-простір у даному випадку виступає у ролі контексту, в якому перебуває та діє посередність. Його логічно розділено на дві щаблі: на технологічний простір, в якому роль техніки виступає в формі архітекtonіки (структури), та семіотичний простір, який розкривається на окремих ланках цієї архітекtonіки. Такий підхід дав змогу подивитись на два широкі поля (семіотичний та технологічний) в їх щільному взаємозв'язку та на посередність як на ключового споживача і актора в межах цих структур;

– розкрито феномен посередності в якості специфічного ефекту сучасної масової та віртуальної культури в інтернет-просторі. Це дало можливість осмислення взаємозв'язку ефектності та ефективності посередності у межах пануючої капіталістичної системи, яка переживає трансформації як у площинах постіндустріального суспільства, так і при виході на новий рівень цифрової економіки, головним об'єктом і суб'єктом якої стає посередня людина як антропологічний та соціокультурний типаж.

Удосконалено:

– теоретичне обґрунтування посередності в якості наукового концепту, який відображає процеси формування нового культурного типу та який впроваджено в культурологічну площину;

– термінологічний апарат, у який введено поняття «абортоване мислення», «усічений знак», «посередність». Доведено, що введення цих понять необхідно для того, щоб позначити соціокультурний тип посередності, який виникає у добу глобалізації, інформатизації та технологізації як ефект трансформаційних процесів у культурі, а також форми і способи мислення посередності (позначаючи її абортованість) у межах семіосфери інтернет-простору, в якому подібна форма мислення знаходить своє вираження в усіченому знаку. Поповнення термінологічного апарату розширює інструментарій при дослідженні феномену посередності, оскільки його детериторіальне положення і технократична природа виявляють складність для аналітики, а запроваджені поняття зможуть полегшити процес подальших досліджень посередності у контексті масової культури.

Набуло подальшого розвитку:

– дослідження посередності у якості соціокультурного феномену.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і результатів забезпечено застосуванням комплексу методів, адекватних меті, об'єкту, предмету та завданням дослідження; використанням в якості джерельної бази статистичних викладок Google

Trends, Digital Global, Eurostat, Eurofound, Holon IQ, Global Education Intelligence, We Are Social and Hootsuite, Statcounter, Digital Economy and Society Index (DESI), дослідження Європейської комісії, Київського міжнародного інституту соціології, Українського Товариства Економічних свобод, Brennan Center, Boston Consulting Group, розслідування (The Guardian, Media Research Center), користувацька угода Google Chrome, сайти конвертації валют, публікації в соціальних мережах (Facebook, Instagram, Twitter, YouTube), ЗМІ (Збруч, Лівий берег, Громадське, Кореспондент, TIME, Захід.нет, Економічна правда), сайти маркетплейсів та супермаркетів (Сільпо, Розетка, Пром, АТБ, Ашан), сайти політичних партій та структур (Французьке національне зібрання, Соціальний рух тощо).

Практичне значення дослідження. Результати дослідження В.В. Петренка можуть бути використані в подальших культурологічних дослідженнях віртуальної культури, при практичній реалізації культурної політики в Україні та застосовані при формуванні матеріалів таких курсів і спецкурсів, як історія та теорія культури, філософія культури, політична культура.

2. Повнота опублікованих результатів дослідження. Результати дослідження опубліковано в 10 одноосібних публікаціях, зокрема в 5 статтях у наукових фахових виданнях України, 5 публікаціях у збірниках матеріалів конференцій.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати та висновки дисертаційного дослідження одержано здобувачем особисто. Усі публікації за темою дослідження одноосібні.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дослідження:

1. Петренко В.В. Феномен речі в трансформаційних проявах масової культури // Культура України: зб. наук. пр. Харків, 2021. Вип. 73. С. 48-54.
DOI: 10.31516/2410-5325.073.06
2. Петренко В.В. Критерії аналізу культури посередності // Культура України: зб. наук. пр. Харків, 2022. Вип. 76. С. 71-79.
DOI:10.31516/2410-5325.076.08
3. Петренко В.В. Зв'язок понять «Народ», «Маса» із посередністю як соціокультурним феноменом // Вісник Маріупольського державного університету: зб. наук. пр. Маріуполь, 2022. Вип. 24. С. 80-90.
DOI: 10.34079/2226-2849-2022-12-24-79-89

4. Петренко В.В. Культурологічний зріз поняття посередності в контексті філософії Платона // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Рівне: РДГУ, 2023. Вип. 45. С. 28-32.

DOI: 10.35619/ucpmk.vi45.634

5. Петренко В.В. Посередне, безпосередне та опосередковане в культурі // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Рівне: РДГУ, 2024. Вип. 48. С. 399-405.

DOI: 10.35619/ucpmk.v48i.804

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Петренко В.В. Цінності посередності в постмодерну добу // *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку*: матеріали міжнар. наук. конф., 18-19 листоп. 2021 року. Харків: ХДАК, 2021. С. 38-39.

2. Петренко В.В. Посередність як предмет культурологічного аналізу // *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку*: матеріали всеукр. наук. конф., 19-20 травня, 2022 року. Харків: ХДАК, 2022. С.53-54.

3. Петренко В.В. Посередність як культурологічна проблема // *Культура та інформаційне суспільство*: матеріали міжнар. наук. конф., 20-21 квітня, 2023 року. Харків: ХДАК, 2023. С.21-22.

4. Петренко В.В. Технологічна культура як чинник посередності // *Культура та інформаційне суспільство*: матеріали міжнар. наук. конф., 20-21 квітня, 2023 року. Харків: ХДАК, 2023. С.243-244.

5. Петренко В.В. Небезпека формування посередності в контексті глобалізаційних трансформацій // *Культура та інформаційне суспільство*: матеріали міжнар. наук. конф., 18-19 квітня, 2024 року. Харків: ХДАК, 2024. С.174-175.

3. Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження було апробовано на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях: «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, 2022), «Культура та інформаційне суспільство» (Харків, 2023).

Результати наукового дослідження Петренка В.В. «Феномен посередності в контексті масової культури та сучасних технологій», поданого на здобуття наукового ступеню доктора філософії зі спеціальності 034 Культурологія, обговорено і схвалено на засіданні фахового семінару кафедри культурології та медіакомунікацій Харківської державної академії культури.

4. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дисертаційна робота Петренка Владислава Вадимовича «Феномен посередності в контексті масової культури та сучасних технологій », подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 034 Культурологія містить раніше не захищені й одержані особисто автором наукові результати в галузі культурології, які в сукупності розв'язують проблему культурологічних аспектів творення посередності.

Дисертація Петренка Владислава Вадимовича «Феномен посередності в контексті масової культури та сучасних технологій» є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 034 Культурологія в разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні фахового семінару:

доктор культурології, професор
зав. кафедри культурології
та медіакомунікацій

Олександр КРАВЧЕНКО